

Nr 150.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrad löneklassplacering för vissa beställningshavare vid artilleriets fabriker och tyganstalter; given Stockholms slott den 22 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ivar Vennerström.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 22 februari 1935.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vennerström anför:

Enligt 10 § 1 mom. avlöningsreglementet den 29 juni 1921 (nr 388) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen gällde vid övergång från beställning, hörande till en av de under 5 § i nämnda reglemente intagna löneplanerna, till beställning inom annan löneplan att, därest den lön, varav beställnings-

havaren vid övergången skulle komma i åtnjutande, understege den, han vid övergången innehade, sistnämnda lön skulle till honom utgå, intill dess han på grund av befordran eller uppflyttning till högre löneklass komme i åtnjutande av motsvarande eller högre lön.

I nu gällande officersavlöningsreglemente av den 20 maj 1927 (nr 170), vilket trätt i kraft den 1 januari 1928, har stadgandet angående löneklassplacering vid övergång mellan beställningar å olika löneplaner (10 § 1 mom. första stycket) givits följande ändrade lydelse: »Därest den lön, varav beställningshavare vid övergång från beställning, hörande till en av de under 5 § intagna löneplanerna, till beställning inom annan löneplan skulle komma i åtnjutande, understiger den, han vid övergången innehade, må han i den nya beställningen åtnjuta lön enligt den löneklass, vars lönebelopp är närmast högre än den lön, han vid övergången innehade; dock må lönen därvid icke utgå enligt högre löneklass än den högsta för den nya beställningen gällande.»

Då det kunde tänkas, att i något fall, där övergång, varom här vore fråga, skett före det nya reglementets ikraftträdande, vederbörande på grund av de äldre bestämmelserna i lönehänseende skulle kunna komma att intaga en ogynnsammare ställning, än om övergången ägt rum senare, intogs i övergångsbestämmelserna till 1927 års reglemente (42 § tredje stycket) en föreskrift, enligt vilken vederbörande i dylikt fall från och med tidpunkten för de nya bestämmelsernas ikraftträdande tillförsäkrades samma löneställning, som om övergången till den nya beställningen först då ägt rum.

Däremot meddelades icke i samband med ikraftträdandet av 1927 års officersavlöningsreglemente någon föreskrift motsvarande den, som återfinnes i kungörelsen den 21 oktober 1921 (nr 637) med vissa bestämmelser i fråga om övergång till den för år 1922 gällande lönestaten för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen, där det stadgades, att bestämmelserna i 1921 års officersavlöningsreglemente jämte därtill hörande särskilda avlöningsbestämmelser skulle omedelbart efter deras trädande i kraft varda gällande för samtliga ordinarie beställningshavare, beträffande vilka reglementet skulle lända till efter rättelse, såsom om bestämmelserna varit tillämpade under vars och ens hela tjänstetid i oavbruten följd vid försvarsväsendet.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 september 1934 hava fabriksförvaltaren av 1:a klassen A. H. Glafström, tygförvaltaren av 1:a klassen F. S. Engdahl samt tygförvaltarna av 2:a klassen A. E. Ekblad och A. C. Alsing gjort framställning om ändrad placering i löneklass uti av dem innehavda beställningar och därvid anfört i huvudsak följande.

I samband med övergången till det nu gällande militära avlöningsreglementet av den 20 maj 1927 hade någon övergångsbestämmelse, motsvarande det nyssnämnda stadgandet i oförmälda kungörelse den 21 oktober 1921, icke utfärdats. Till följd därav hade sökandena, vilka samtliga före den 1 januari 1928 övergått från underofficersbeställning till beställning såsom tyg- eller fabrikskrivare (staten för artilleriets fabriker och tyganstalter), efter det nya

reglementets ikraftträdande i lönehänseende kommit att intaga en oförmånligare ställning än vissa andra motsvarande beställningshavare, som efter sistnämnda tidpunkt övergått till tyg- eller fabrikksskrivarbeställning. Detta hade framhållits av arméförvaltningens artilleri- och civila departement, som i ett den 22 maj 1931 avgivet utlåtande beträffande sökandenas ställning i lönehänseende förklarar sig anse det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att åtgärder vidtoges för åvägabringande av gynnsammare löneklassplacering för den personal av ifrågavarande kategori, som övergått till civilmilitär beställning före ikraftträdandet av 1927 års avlöningsreglemente. Enligt departementens mening skulle detta syftemål vinnas, därest stadgandet i 10 § 1 mom. första stycket av 1927 års avlöningsreglemente finge tillämpas å vederbörande, som om det gällt under vars och ens hela tjänstetid i oavbruten följd vid försvarsväsendet. Trots upprepade framställningar hade emellertid någon dylik tillämpning av nyssnämnda stadgande i avlöningsreglementet icke medgivits. I viss mån syntes detta hava berott på, att man i avvaktan på den slutliga prövningen av 1930 års militärlöningssakkunnigas förslag till nytt avlöningsreglemente icke velat vidtaga några ändringar i förevarande avseende. Den långa tid, som förflutit sedan de sakkunnigas ifrågavarande förslag framlades, hade emellertid medfört, att den placering i löneklass, som sökandena enligt 1927 års bestämmelser erhållit, kommit att för dem framstå såsom alltmer orättvis och obillig. Härtill komme, att en rättelse snarast vore erforderlig, därest de skulle få någon nytta av densamma före pensionsålderns uppnående.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställdes sökandena, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande, att, beträffande deras placering i löneklass, stadgandet i 10 § avlöningsreglementet den 20 maj 1927 finge tillämpas så som om det gällt under vars och ens hela tjänstetid i oavbruten följd vid försvarsväsendet, ävensom att omräkning av deras placering i löneklass måtte komma till stånd, så att de från tidpunkten från avlöningsreglementets ikraftträdande den 1 januari 1928 i då innehavda beställningar finge erhålla den ändrade placering i löneklass, som följde av detta riksdagens medgivande.

I ärendet hava utlåtanden avgivits av *arméförvaltningens artilleri- och civila departement* den 26 oktober 1934 samt av *försvarsväsendets lönenämnd* den 3 november samma år.

Arméförvaltningens artilleri- och civila departement hava i sitt nyssnämnda utlåtande, under återopande av vad departementen tidigare anförut uti sitt i sökandenas framställning angivna yttrande den 22 maj 1931, förklarar sig kunna i allo biträda, vad i framställningen anförts och yrkats beträffande sökandenas löneförhållanden. Departementen hava därvid förklarar sig vilja särskilt framhålla, att, enligt vad verkställd undersökning givit vid handen, motsvarande krav icke kunde förväntas komma att uppställas av andra beställningshavare å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter eller eljest av personal, å vilken officersavlöningsreglementet ägde tillämpning.

Försvarsväsendets lönenämnd har i sitt i ärendet avgivna utlåtande anförut i huvudsak följande.

Lönenämnden hade tidigare vid flera tillfällen yttrat sig angående den fråga, som avsåges i den remitterade framställningen, senast i ett den 25

april 1934 dagtecknat yttrande till riksdagens statsutskott i anledning av en inom riksdagens andra kammare väckt motion (nr 81). Lönenämndens majoritet hade i sistnämnda ärende på anförda skäl icke funnit sig kunna tillstyrka någon åtgärd i föreslaget syfte, medan tre av lönenämndens ledamöter tillstyrkt bifall till motionen.

Statsutskottet hade i utlåtande (nr 112) i anledning av motionen anført, att ehuru enligt utskottets mening åtskilliga skäl talade till förmån för den i motionen gjorda framställningen, utskottet dock med hänsyn till svårigheten att överblicka, vilka konsekvenser ett bifall till densamma skulle komma att medföra, icke för det dåvarande ansett sig berett att tillstyrka vidtagande av åtgärd i av motionärerna angiven riktning. Utskottet hade därför hemställt, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Riksdagen hade beslutat i enlighet härmed.

Nu hade emellertid arméförvaltningens artilleri- och civila departement i sitt över föreliggande framställning avgivna yttrande efter verkställd undersökning uttalat, att motsvarande krav icke kunde förväntas komma att uppfyllas av andra beställningshavare å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter eller eljest av personal, å vilken officersavlöningsreglementet ägde tillämpning. Enligt de sålunda meddelade uppgifterna torde det skäl, som enligt statsutskottets förenämnda utlåtande föranlett utskottet att för det dåvarande avstyrka bifall till det i motionen nr 81 väckta förslaget, icke längre äga giltighet. Med hänsyn till vad sålunda förekommit ville lönenämnden icke längre motsätta sig vidtagande av åtgärder för tillmötesgående av sökandenas framställning. Såsom lönenämnden tidigare uttalat, syntes dessa åtgärder emellertid icke böra givas retroaktiv verkan. Denna lönenämndens uppfattning stode även i överensstämmelse med av riksdagen fattade beslut i liknande fall (statsutskottets utlåtande nr 180/1930). På grund härav syntes den förändrade placering i löneklass, som kunde komma att medgivas sökandena, icke böra äga rum förrän från och med den 1 juli 1935.

Departements-
chefen.

Såsom i det föregående omförmälts hava samtliga sökandena före den 1 januari 1928 övergått från av dem tidigare innehavda underofficersbeställningar till tyg- eller fabrikksskrivarbeställning å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter. Genom övergången blevo de överflyttade från löneplan Uo (2:a lönegraden) till löneplan C (3:e lönegraden) i det vid tiden för övergången gällande officersavlöningsreglementet av den 29 juni 1921. För ingen av dem medförde övergången någon omedelbar löneförbättring. Samtliga hade nämligen såsom underofficerare (sergeanter) åtnjutit högre avlöning än den, varav de till en början skulle komma i åtnjutande i 3:e lönegraden å löneplanen C; och jämlikt bestämmelserna i 10 § nämnda avlöningsreglemente ägde de att tillsvidare uppbära den högre underofficerslönen, intill dess de på grund av befordran eller uppflyttning till högre löneklass å löneplan C komme i åtnjutande av motsvarande eller högre lön. Intill den 1 januari 1928, då det nya officersavlöningsreglementet av den 20 maj 1927 trädde i kraft, hade ingen av sökandena uppflyttats till så hög löneklass å löneplan C, att han därigenom erhållit någon löneförhöjning.

I sistnämnda avlöningsreglemente har 10 § 1 mom. givits sådan ändrad lydelse, att, därest beställningshavare vid övergång från en löneplan till en annan skulle komma i åtnjutande av lön, understigande den, han vid över

gången innehade, han i den nya beställningen skall äga åtnjuta lön enligt den löneklass, vars lönebelopp är närmast högre än den lön, han vid övergången innehade. Dessa nya avlöningsföreskrifter blevo visserligen icke direkt tillämpliga å sökandena, vilka som nämnts redan före det nya avlöningsreglementets ikraftträdande övergått från beställning hörande till löneplan Uo till beställning inom löneplan C. Genom övergångsbestämmelsen i 42 § tredje stycket av 1927 års avlöningsreglemente hava emellertid sökandena från och med tidpunkten för reglementets ikraftträdande tillförsäkrats samma löneställning, som om övergången till de nya beställningarna först då ägt rum. Enligt sökandenas mening har dock denna föreskrift icke varit tillfyllest för att tillförsäkra dem en rättvis ställning i lönehänseende, utan hade de i sådant avseende kommit i sämre ställning än personer, som efter den 1 januari 1928 övergått till tyg- eller fabrikksskrivarbeställning.

Den av sökandena nu gjorda ansökningen går ut på, att stadgandet i 10 § 1 mom. första stycket av 1927 års officersavlöningsreglemente skall beträffande dem tillämpas så, som om detsamma gällt icke blott från den 1 januari 1928 utan under vars och ens hela tjänstetid i oavbruten följd vid försvarsväsendet, varjämte en omräkning i enlighet härmed beträffande deras placering i löneklass skulle verkställas från och med nyssnämnda dag.

Spörsmålet om ifrågakvarande beställningshavares löneställning har vid upprepade tillfällen varit föremål för statsmakternas prövning, senast — på grund av en i andra kammaren väckt motion (nr 81) — vid 1934 års riksdag, som dock i anslutning till vad statsutskottet anfört i sitt utlåtande (nr 112) beslöt, att motionen i fråga icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Av statsutskottets nämnda utlåtande, nr 112/1934, framgår, att utskottet funnit åtskilliga skäl tala till förmån för ändrad löneklassplacering av sökandena. Utskottet ansåg sig emellertid med hänsyn till svårigheten att överblicka, vilka konsekvenser ett bifall till den föreliggande motionen skulle komma att medföra, dock icke berett att för det dåvarande tillstyrka vidtagande av åtgärd i av motionärerna angiven riktning. Sedan arméförvaltningens artilleri- och civila departement numera upplyst, att några motsvarande krav icke kunna förväntas komma att uppställas av andra beställningshavare, å vilka officersavlöningsreglementet äger tillämpning, torde emellertid av dylik anledning några betänkligheter icke nu behöva möta mot ett bifall till sökandenas framställning.

Det torde ej kunna bestridas, att de för närvarande i förevarande avseende gällande avlöningsbestämmelserna hava lett till, att sökandena blivit i viss grad missgynnade i förhållande till beställningshavare, som efter 1927 års officersavlöningsreglementes ikraftträdande övergått till beställning å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter. 1930 års militärlöningssakkunniga hava ock uti sitt den 10 december 1930 framlagda förslag till nytt militärt avlöningsreglemente gjort framställning om sådan ändring av föreskrifterna om löneklassplacering vid övergång mellan olika löneplaner, att, bland annat, syftet med förevarande ansökning därigenom skulle komma att till-

godoses. Med hänsyn till ovissheten om, när detta reglementsförslag kommer att underställas riksdagens prövning, synes emellertid spörsmålet om ifrågasvarande beställningshavares löneklassplacering icke böra göras beroende av behandlingen av nämnda förslag.

Efter prövning av olika på frågan inverkan omständigheter anser jag mig böra tillstyrka, att åtgärder nu vidtagas för åvägbringande av en gynnsammare löneklassplacering för ifrågasvarande fyra beställningshavare. Detta synes lämpligast kunna ske genom utverkande av medgivande från riksdagens sida, att stadgandet i 10 § 1 mom. första stycket av 1927 års officersavlöningsreglemente må beträffande dessa beställningshavare tillämpas, som om detsamma gällt under vederbörandes hela tjänstetid i oavbruten följd vid försvarsväsendet. Genom en dylik åtgärd skulle de ojämnheter i avlöningshänseende, som uppstått mellan sökandena och vissa beställningshavare, vilka efter den 1 januari 1928 övergått till tyg- eller fabrikskrivarbeställning, komma att undanröjas. I enlighet med vad försvarsväsendets lönenämnd i sitt i ärendet avgivna utlåtande anført, torde den förändrade placering i löneklass, som ett dylikt medgivande skulle medföra, icke böra tillämpas retroaktivt utan äga rum först från och med den 1 juli 1935.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att beträffande fabriksförvaltaren av 1:a klassen A. H. Glafström, tygförvaltaren av 1:a klassen F. S. Engdahl samt tygförvaltarna av 2:a klassen A. E. Ekblad och A. C. Alsing stadgandet i 10 § 1 mom. första stycket i avlöningsreglementet för officerare m. fl. den 20 maj 1927 (nr 170) må från och med den 1 juli 1935 tillämpas, som om detsamma gällt under vederbörandes hela tjänstetid i oavbruten följd vid försvarsväsendet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hans Edsberg.